

УДК 81'342.621

**ВИДОЗМІНА ДЕФІНІЦІЙ: АСИМІЛЯТОРСЬКА ПОЛІТИКА ЧИ
ПОЛІТИКА ПОЗИТИВНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ**

Оксана Микитюк

*Національний університет “Львівська політехніка”,
катедра української мови,
вул. Карпінського, 2/4, Львів, Україна, 79013
тел.: (0 322) 258 26 75
e-mail: MykytyukStek@ukr.net*

Розглядові українського питання на сторінках “Ab imperio” та аналізові термінів *асиміляторська політика* та *політика позитивної дискримінації*. Основою роботи є контрастивний метод дослідження, що з’ясовує відмінність українськоцентричної та російськоцентричної позиції щодо визначальних номенів.

Доведено, що стрижневі лексеми *дискримінація* (позбавлення прав у певній частині людей) та *імперія* (одне зі значень – держава, що має колонії) автори російськоцентричного журналу “Ab imperio” вживають здебільшого з позитивною конотацією. Вмотивовано, що термін *політика позитивної дискримінації (позитивної дії)* (автори – Т. Мартін, С. Рум’янець) та *імперія позитивної дії* (автор – П. Блітстайн (P. Blitstein)) є оксимороном, тобто поєднанням несполучуваного, на зразок *щасливе вбивство*, або *щасливе рабство*. Термін *асиміляція* – це уподібнення, тому єдино можливий термін щодо політики СРСР – це *асиміляторська політика*, яка відбувалася з метою творення “єдиного советського народу”. Саме асиміляторська політика була домінантною і в мовному (уподібнення словникового складу мови, уподібнення правописної системи), і в політичному плані (організований Голодомор 1932–1933, переселення українців на неукраїнські території, масовий обмін спеціалістами, мішані шлюби, російські школи тощо). Прикметно, що деякі вчені (Д. Сталюнас та С. Величенко) подають термін *часткова асиміляція*. Асиміляторської мовної політики часів царської Росії та СРСР зазнали не лише Україна, Білорусь, Казахстан та Литва, а також Грузія, Вірменія, Азербайджан, у яких було в корені знищено їхній націоналізм.

Отже, спотворення суті визначальних термінів у журналі “Ab imperio” руйнує соборницькі настрої українців, формує неправильне розуміння української ідентичності, культурно та ідеологічно узалежнює Україну від Москви.

Ключові слова: термін, політика позитивної дискримінації, асиміляторська політика, журнал “Ab imperio”, советська політика.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2020.72.10813>

Постановка проблеми. Предметом дослідження є міжнародний науковий журнал “Ab imperio”, який “присвячено дослідженню націоналізму, колоніалізму та нової імперської історії” [10]. Актуальність, державоцентричність та призму величчя Росії показує вже сама тематика журналу, приміром, “Націоналізм і лібералізм” (2000 р., № 3–4); “Етнос і нація” (2001 р., № 3), “Націоналізм і релігія” (2002 р., № 2), “Пошук центру: російський націоналізм” (2003 р., № 3); “Історична пам’ять і національна парадигма” (2004 р., № 3), “Політика мови і мовна політика імперії та нації” (2005 р., № 2). Усе, що фокусує в собі журнал, підтверджує текст російського

славно, який практично не змінено до сьогодні і який утверджує “великій і могутій Советській Союз”. Просто захоплення викликає і обсяг журналу, нам би повчитися так вміти шанувати своє і так послідовно втілювати свою ідеологію в життя. Проте саме цей журнал практично в кожному номері торкається української ідентичности, функціонування української мови, аналізу українських етнонімів тощо.

Мета дослідження. З’ясувати суть ідеологічних термінів *асиміляторська політика* та *політика позитивної дискримінації*, які актуалізовує щоквартальний журнал “Ab imperio”.

Актуальність дослідження вмотивовує невідповідність українськоцентричної та російськоцентричної позиції у трактуванні термінів *асиміляторська політика* та *політика позитивної дискримінації*, що доведено на основі контрастивного методу аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українознавчу позицію підкріплено знаковими працями мовознавців. Наприклад, репресивну політику Росії на великому фактичному матеріалі відтворює добір документів та матеріалів “Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду” [15]. Значним фактажем наповнена праця В. Шандри, який описує мову як засіб формування національної ідентичности [17]. Системно висвітлено фальшування історії України в праці М. Лукінюка [6]. Факти винищення українських мовознавців під тиском численних репресій описано в знаковій праці з історичної соціолінгвістики І. Фаріон [16]. Однозначну характеристику російської сутности і на рівні мови, і на рівні ментальности дав український історик та публіцист, родом з Кубані, П. Штепа [18; 19]. На основі цих текстів з’ясовано ідеологічну основу термінів *асиміляторська політика* та *політика позитивної дискримінації*.

Російськоцентричну позицію вмотивовує джерельна база низки статей з “Ab imperio”. Зокрема, надважливою для розуміння ідеології є стаття П. Блітштейна, який не визнав російщення як явище, а СРСР називав терміном *імперія позитивної дії* [21]. За журналом, знавцем українського питання є О. Міллер, що вивчав явище російщення неросійських територій та тлумачив його крізь призму різної оптики [9]. Про те, що козаки були денаціоналізовані Москвою та “програли «велику битву з Росією»” говорив С. Маркедонов [7]. Втручання в мову та алфавіт литовців аргументував Д. Сталюнас [14]. Про важливість спільної історичної долі та необхідність творення нових советських свят, обрядів, традицій переконував П. Варнавський [3]. В. Мільчина подала матеріали круглого столу щодо російського націоналізму, при цьому торкалася української проблематики [10]. Е. Паін описав ресурси російського націоналізму та суть етнічної більшості в постсоветській Росії [11]. С. Румянцев з’ясовував методіку конструювання карт “історичних територій” та вивчення національної історії на південному Кавказі [12]. Є. Мельнікова виокремила факт виходу країнознавчих видань національними мовами як велике досягнення [8].

Виклад основного матеріалу. Вічний афоризм Конфуція переконує: “Якщо речі мають неправильні імена – слова не мають змісту, а якщо слова не мають змісту – то справи не змінюються”, відтак упродовж 2000–2019 років “Ab imperio” (заснований у Нью-Йорку та Казані) переконує світ, що для українців життя в СРСР було найкращою подією та вмотивовує це низкою термінів, зокрема: *політика позитивної дискримінації* (Т. Мартін) [8: 209], *позитивної дії* (автор – С. Рум’янцеv) [12: 435] та *імперія позитивної дії* [21: 219]. Щодо *позитивної дискримінації*, то

лексема *дискримінація* – це позбавлення прав у певної частини людей, тому це оксиморон, тобто поєднування непокєднуваного (*живий труп, раби волі, рідна чужина, щасливе горе, смілива боягузка, гарячий сніг* тощо). Щодо *імперії*, то навіть советський “Словник української мови” поряд із тлумаченням ‘велика монархічна держава, на чолі якої стоїть імператор’, дає, що це ‘держава, що, як правило, має колонії’ [4: 21]. Тож, позитив для підколоніального народу неможливий за суттю. Отже, *політика позитивної дискримінації та імперія позитивної дії* [21: 219] – це лексеми, що тотожні словосполукам *щасливе вбивство*, або *щасливе рабство*, тобто саме такою є українська дійсність за журналом “Ab imperio”.

Тлумаченню терміна *позитивна дискримінація* присвячено цілковито українофобську статтю Є. Мельнікової, яка розповідає про советську національну політику 1920–1930-х років, яку проводив СРСР щодо національних інститутів. Передусім важливо, що авторка цитує Т. Мартіна (Ithaca, 2001), який досліджує, відповідно, знає (?), що відбувалося на територіях колишніх советських республік. Це тоді, коли архіви КДБ були відкриті аж за часів президенства В. Ющенка (2005–2010 рр.). Так от теорія цього пана така: советська влада свідомо підтримувала “національні форми меншин у збиток титульним націям”, щоб уникнути негативних конотацій поняття “імперія” і сприйняття самої влади як “російської” і називала таку установку влади “*політикою позитивної дискримінації*” (або “*позитивної дії*”), що і підтверджує авторка статті [8: 209]. Хоча варто наголосити, що в статті В. Шандри йдеться про інший вектор українознавчих досліджень, зокрема, О. Міллер наголосив: “літературна мова, що спирається на міцний фундамент народної говірки, набуває символічної, національно-репрезентативної ролі і здатна конкурувати з російською. До того ж вона виявилася маркером, що допоможе з’ясувати етнічні межі проживання українців” [7: XXVIII].

Прикметно, що знавець політичної ситуації Ф. Хірш пише, що йдеться про “«підтримуваний державою еволюціонізм» – советський варіант цивілізаційної місії” [8: 210], кінцева мета якого щонайшвидше перетворення всіх народів, що населяють країну, в нації, а потім у советські національності. Розглядаючи ці тенденції, що утворилися з кінця 1980-х років з метою вивчення советської національної політики, авторка вважає необхідною “ревізію тоталітарної моделі”, каже, що існувало “завоювання росіянами неросійських територій”, проте висновок, однозначно російськоцентричний: “історіографічний маятник хитнувся в протилежну сторону, і, як підсумок, росіяни не тільки перестали вважатися деспотичною силою, що тяжіє над усіма іншими національностями, але, більше того, роль, відведена їм у національній історії першої третини ХХ століття, почала стрімко скорочуватися, а самі «росіяни» стали визначатися за «залишковим принципом». У межах нової моделі Радянський Союз постав як комунальна квартира, де всі національності мали свої кімнати, а «росіянам» відводилося місце на кухні, в коридорі і холі” [8: 210]. Далі – ще краще, позаяк написано, що “росіяни не були класичним прикладом нації, робить їх наче невидимими на карті Советської імперії. Росіяни не мали своєї точно окресленої території, свого відділення компартії, своєї Академії наук” [8: 210]. Та ще одна цитата російсько-американського історика Ю. Слезкіна “Російська територія була не маркованою і, по суті, складалася зі земель, які не запотребовані іншими народностями (‘націоналами’)” [8: 210]. В авторки немає сумнівів, щодо щирости тих заходів, які вживало керівництво в 1920-х роках для підтримки національних інститутів у боротьбі з “великоруським шовінізмом”, “советське керівництво всіма силами намагалося уникнути негативних наслідків, що стосуються сприйняття самої

влади як російської, а росіян як колонізаторів, і тому намагалися не допустити формування російського націоналізму” [8: 211].

Однозначні цитування Т. Мартіна, що росіяни “не загарбники та колонізатори, а, навпаки, об’єкт позитивної дискримінації”, “самопожертвування росіян в національній сфері”, “більша частина російської території була віддана неросійським республікам”, “від росіян вимагали вивчати неросійську мову”, “традиційна російська культура несла на собі клеймо культури пригноблених” [8: 211] – це не просто брехня, це речення, які спростовано низкою джерельних баз, а після цих цитат залишається лише шкодувати росіян, яких постійно ображали.

Праця Є. Мельнікової утверджує термін *політика позитивної дії*. Прикметно, що від XIX ст. у росіян починається вивчення країнознавства, апогеєм вважають період післясталінської лібералізації. Це саме тоді, коли в нас почалися масові репресії. Сутність російського думання відтворює факт, що вони визначали за завдання вивчення місцевої, а не національної специфіки. Це при тому, що національну самобутність житла, харчування та одягу українців спостерігають ще від XI століття. І як велику заслугу росіяни називають факт, що країнознавчі видання публікували національними мовами і наводять приклад єдиного за три роки журналу “Краєзнавство”, що виходив від 1927 до 1930 року українською [8: 221].

Про те, що в СРСР не були можливі етнокультурні відмінності та існувала єдина політична нація, говорить П. Блітстайн. Автор протиставив імперію й національну державу, відтак СРСР стає суспільством, у якому “одночасно застосовувалися імперські та націоналізовувальні практики, що будували єдину політичну націю і при цьому консервували чи навіть посилювали численні етнокультурні відмінності” [21: 219] та визнав політику російщення, але, знову ж таки, СРСР назвав “*імперією позитивної дії*” [21: 219].

Важливою є робота О. Міллера “Русифікації: класифікувати і зрозуміти” [9]. Оскільки він описує російщення, то приходить до висновку, що опанування російської мови давало якісно нові можливості для соціальної мобільності, в тому числі заробітків і кар’єри [9: 137]. Лише забули сказати, що поруч зі заробітками та кар’єрою йшло знецінення всього свого національного та рідного.

Показовою для журналу “Ab imperio” є стаття “Сталінізм і нація: Советський Союз як багатонаціональна держава”, у якій Й. Баберовскі показує, як імперія (з більшовиками) перетворилася в “державу націй” [1]. Не торкатимусь детально цієї теми, оскільки вона вмотивовує тільки ментальні риси, що не є об’єктом розгляду статті, проте саме термін “державу націй” potwierджує думку, що для них визнаними й усталеними є терміни *політика позитивної дискримінації* та *імперія позитивної дії*, натомість для українців єдиноможливий термін – це руйнівна *асиміляторська політика*.

Версія дописувачів журналу “Ab imperio” виглядає як суцільна допомога, тобто, їхній термін – *позитивна дія*. Не є об’єктом вивчення статті ситуація на південному Кавказі, проте відомо, що така допомога була вкрай руйнівною для національної свідомості, для державотворення, для формування сильної нації. Автори подають нібито позитивні російськоцентричні факти, проте вони і є руйнацією національного. Наприклад, у перші роки советської влади на Південному Кавказі створювали підручники з історії, публікували курси лекцій для людей середнього та старшого віку, в регіони скеровували спеціалістів-археологів, філологів, етнографів, створювали університети (1919 року), в яких відкривали

філологічні та історичні факультети, у столицях усіх республіках відкривали національні Академії наук (Тбілісі – 1941 року, Єреван – 1943 року, Баку – 1945 року) [12: 435]. На думку автора, величезною радістю для народів цих країн було жити в Советському Союзі. Впадає у вічі, що відкриття університетів припадає на часи Другої світової війни. Вся економіка (за даними керівництва СРСР) працювала на розвиток військової справи. Реально, відкриття факультетів, скерування спеціалістів мало таку саму, як в Україні мету – сприяти російщенню кавказьких територій.

Стаття П. Варнавського засвідчує ніби чіткі факти *асиміляторської політики*, але закінчення всуціль характеризує російськоцентричну позицію. Автор наполягає на потребі вивчати советську ідеологію, оскільки вона конструювала “«національні» та «наднаціональні» форми ідентичності” [3: 240], тобто, на думку автора, це були протиріччя (етно) національної політики (усе він розглядає на прикладі Бурятської АССР). Проте розбіжності, ймовірно, були лише декларативними, бо, за висловом дослідника, влада послідовно проводила курс на створення єдиної советської ідентичності, що полягала в такому: бурятів переконували в дружбі народів [3: 243], важливості спільної історичної долі та необхідності творення нових советських свят, обрядів, традицій [3: 258], об’єднавчими ставали терміни “*Советский Союз*”, “*соціалістичне суспільство*”, “*СРСР*” [3: 261], а на все накладалася “*соціалістична ідеологія советського суспільства*” [3: 262]. Далі автор сам назвав зазначені лексеми позитивними, тобто об’єднавчими, що не відповідає національній політиці бурятів.

Термін *асиміляція* – це уподібнення, яке і проводила советська держава, створюючи “єдиний советський народ”, відтак *асиміляторська політика* була домінантною і в мовному (уподібнення словникового складу мови, уподібнення правописної системи), і в політичному плані (переселення українців на неукраїнські території, масовий обмін спеціалістами, мішані шлюби, мішані школи тощо). Також, аби термін *політика позитивної дискримінації* протиставити до терміна *асиміляторська політика*, варто згадати про організований Голодомор 1932–1933 років (тобто геноцид українства внаслідок сталінського режиму), що охопив основні хліборобські терени Поволжя та південні землі України, у яких (за даними Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. Птухи НАН України та Українського інституту національної пам’яті) померло приблизно від 4,5 до 8 мільйонів українців (Міжнародна науково-практична конференція “Голодомор 1932–1933 років: втрати української нації”, Київ, 2016). Аналогічну цифру щодо вбитих українців маємо внаслідок Другої світової війни. Вартий уваги такий факт: “Пленум ЦК КПРС 1933-го року наказав знищити понад три тисячі українських книжок, також “лише за п’ять років (1933–1938) з 300 письменників Московщина знищила 290, хоч 95 % їх належало до «трудових класів» і прихильно ставилися до «радянської» влади, а чимало з них були комуністами. Вигублено їх лише за те, що писали українською мовою” [18: 114].

Термін *асиміляторська політика* часів СРСР відтворює втручання в правописну систему. У травні–червні 1927 року в Харкові відбулася Правописна конференція з обговорення українського проекту Правопису (його затвердили 1928 року), який вже 1933-го року советська влада визнала націоналістичним та заборонила до вжитку. Список учасників цієї Конференції налічував 56 осіб, з яких засудили 42 людини (тобто 75 % від усього складу), а 24 мовознавців убили (тобто

43 % від усього складу учасників) [16: 173–201]. Важливо, що слова Є Мельнікової – росіяни “стали визначатися за залишковим принципом” [8: 210] – цілком та повністю суперечать правді, оскільки росіяни мали численні привілеї, а всі території советських республік були їхнім домом. Тому не залишковий принцип, а принцип панівного клану – це характеристика росіян в імперії СРСР. Приміром, в Україні росіян звільняли від вивчення української мови, росіянам доплачували 15 % до платні за “обрусеніє края”, яке тягнеться від часів Петра I, та форми лінгвоциду української мови були вкрай різноманітні: її оголошували неprestижною, неприродною, неавтохтонною, натомість пропагували “зближення” й уподібнення мов та оголошували боротьбу із “засиллям української мови” [5: 21–70]. Тому актуальними досі є слова їхнього царя Олександра I “Хто не бреше і не краде, той не москвин” [18: 92], що сповна утврджує стаття Є. Мельнікової.

В імперському журналі термін *політика позитивної дії* заперечує робота С. Маркедонова, натомість виокремлено чіткі риси ідеологеми *асиміляторська політика*. Автор на прикладі Вільнокозачого руху показує, як імперська і советська Росія нищила будь-яке вільнодумство, сепаратизм навіть тих донських козаків, які не раз захищали кордони її імперії. Автор подає різноманітні архівні свідчення, шукає емпіричний матеріал, що підтверджує або скасовує “творців” націй та показує різні сторони “націєтворчості”, реконструює національну ідентичність козаків, або козачого народу та вважає архівні матеріали про донських козаків цінними “націоналістичними текстами з історії” [7: 529]. Важливо, що науковець подає грандіозність вільнокозачого руху, бо від нього віяло “неприкритою самостійністю” [7: 530], а в “дореволюційній Росії не існувало ні сепаратистських, ні націоналістичних козацьких партій чи рухів, які можна порівняти з такими політичними об’єднаннями” [7: 530]. С. Маркедонов висловлює думку істориків, які вважають, що чимало бойових подвигів у створенні будови Російської імперії зробили саме козаки [7: 531], а Військо донське в XVI ст. – це “незадоволені новим державним устроєм Московської Руси” [7: 532]. Аргументовано автор доводить, що советські вчені розглядали козацький рух як “силу реакційну, ворожу революційній творчості мас”, “знаряддя колоніальної політики Московської держави, а потім і Російської імперії”, “найманих солдатів” [7: 542], таким способом було нейтралізовано поняття “козацтво”. Проте далі автор зазначив, що козаки були денационалізовані Москвою та “програли «велику битву з Росією»” [7: 554], відтак, російська демократія “продовжувала багатовікову традицію «душителів» у національному питанні” [7: 554]. А ще козаки брали участь в антибільшовицьких повстаннях на Дону, Кубані, Терекі [7: 557]. Отож, фактаж автора підтверджує думку, що Росія була і є репресивною державою, яка навіть козацький рух, який вона використовувала в своїх інтересах, вважала ворожим для формування імперської свідомості.

Термін *асиміляторська політика* є предметом розгляду В. Мільчиної, яка наводить карколомно правдиві факти, позаяк О. Міллер вирішив “зробити каталог тих явищ, які означають єдиним терміном «русифікація»” [10: 540]. Авторка розповідає, що важливим об’єктом російщення був державний апарат; російська мова насаджувалася як мова діловодства, державні службовці диференціювалися за походженням (у Західному краї ще за Олександра III вчителями історії могли бути тільки великороси), а Сибір став російським аж у XX столітті, а до того існував сибірський сепаратизм, який визнавав існування сибірської нації. Для поляків

російщення було просто покаранням за політичну нелояльність [10: 541]. Про російщення всього краю йдеться у праці [10: 544], що виглядає як суцільно наповнена фактами робота.

Асиміляторську політику визнає Е. Паін, який обмежив зоною актуального інтересу Росії Україну, Білорусь та Казахстан, що продовжував сприйматися як наполовину російська країна [11: 319]. Автор навіть обговорював вживання українського вислову “*в Україні*” та “*на Україні*” і писав, що нова норма прижилася, хоча далі пішло “повернення до традиційної форми” [11: 320]. Порівняймо думку атланта української науки П. Штепи, який долю приємників *на/в* розглядав на державному рівні: “Як дуже Московщина боїться (а тому й ненавидить) багатства української мови видно з того, що вона дуже пильнує навіть дрібний мовний «сепаратизм». Наприклад, заборонила писати *в Україні*, а наказала писати *на Україні*, бо ж прокляте малосінке «в» натякає на державну незалежність України (*в Англії, у Франції*)” [19: XXIV]. Реально приголомшує, що за 1933–1935 роки советські вчені заборонили до використання 14,5 тис. слів, що становило 50–80 % усієї української термінології. Репресії Російської держави мали на меті створити советську мову, що мала відзначалася цілковитим збігом з російською. До реєстру репресованих слів потрапили: *збір* (стало *сукупність*), *згортка* (стало *складка*), *косина* (замінено на *діагональ*), *мірило* (замінено на *масштаб*), *первень* (замінено на *елемент*), *розмах* (замінено на *амплітуда*), *стояк* (замінено на *штатив*); з ужитку викинуто *долишний, достеменно, загодя, завше, заповзятися, запосісти, здобуток, здужати, навзаєм, нараз, позаяк, попри, себто* та інші [15: 354–399].

Термін *асиміляторська політика* має підкріплення і на основі досвіду інших советських республік. Прикметно, що нищівну асиміляцію литовців, яка полягала в традиційній заміні латинських та готичних букв кирилицею в литовській писемності XIX століття, російська влада пояснює як збереження литовців від полонізації [14]. Натомість Д. Сталюнас аргументує, що втручання в мову, в алфавіт було “*частковою асиміляцією*” [14: 253]. Важливо, що самі росіяни визнають, що Російська імперія проводила колоніальну політику в Грузії, Вірменії, Азербайджані та знищувала в корені націоналізм цих країн [12: 426]. Варто також додати аксіому про “постійне намагання російщити систему освіти” [12: 426]. Відтак упродовж століть для Росії була постійна загроза, що полягала в національному пробудженні підколоніальних народів імперії. Не лише Україна була під ідеологічно-політичною окупацією та потерпала від руйнівних уподібнювальних впливів. Після 1932 року на території Південного Кавказу російська також стала основною мовою [12: 434]. Важливою є думка про те, що для багатьох російських націоналістів їхня свідомість не обмежувалася тільки українцями, на їхній ментальній карті була Литва, Сибір, Поволжя [4].

Асиміляторську політику Росії відтворює і дослідження С. Величенко [22], який пропонує аналізувати національну, марксистську, антибільшовицьку та національну літературу. Крім того, автор вважає, що вивчення наслідків колоніалізму варто сформувати як цілісний напрям досліджень, позаяк навіть українські мислителі-марксистки поєднували націоналізм з марксизмом з метою національного визволення. Важливо, що стаття містить такий аспект: “У 1906 р. Микола Міхновський став першим, хто стверджував, що Росія панує над Україною” [22: 346]. Вартує процитувати автора, щодо ставлення до колонізованих народів: “Американці мало піклувались про негрів чи індіанців, німецьких селян та робітників поляків, так і російські соціалісти для українців. Європейські нації поводяться з колоніями, як

самодержавні царі, і гірші за гунів у їхньому ставленні до рідних народів. У результаті місцеве населення було ліквідоване, або могло вижити в пустелях та ізольованих горах” [22: 346]. Тож, позиція автора відтворює розуміння підколоніального статусу України.

Отже, методи руйнування національної ідентичності в російській системі були найрізноманітніші. Про масові розстріли “без суду та слідства” свідчать численні факти, приміром, В. Ленін, як завжди, “строого таємно” наказує: “...вилучення цінностей, особливо найбагатших лавр, монастирів та церков, має бути здійснене з нещадною рішучістю, безумовно, ні перед чим не зупиняючись та в найкоротший термін” [6: 228]. Зазначимо, що саме лаври, церкви мали численні тексти літописів, що відтворювали факти існування і мови, і народу. Про злочини советського часу лише впродовж кількох днів червня 1941 року у тюрмах Західної України свідчить таке: “енкаведисти садистично, таємно, з середньовічними методами катування замучили 42 648 мирних людей (документи НКВС)” [6: 265], після Другої світової війни відбулося “масове вивезення людей, переважно інтелігенції, які не мали відношення до ОУН, УПА та їхніх прибічників: у 1947 р. – 300 тис., 1949 р. – 200 тис.” [6: 267]. Ці цифри не просто пояснюють, вони розкривають очі на репресивну *асиміляторську політику*, яку неможливо спростувати ніякими аргументами. Відтак промовистими та переконливими є слова чільного ідеолога і теоретика українського націоналістичного руху ХХ століття С. Бандери: “Мета наших визвольних змагань – повне незалежнення від Москви через побудову Суверенної Соборної Української Держави, – не може бути нічим підмінена” [2: 166–167].

Висновки. У статті на основі джерельного матеріалу протиставлено терміни *політика позитивної дискримінації* та *асиміляторська політика*. Автори журналу поширюють метафору про Радянський Союз як комунальну квартиру, у якій всі національності мали свої кімнати, а росіянам відводилося місце на кухні, в коридорі і в передпокої (Є. Мельнікова), що повністю заперечують факти української та світової історії. Доведено, що *асиміляторська політика* була домінантною і в мовному, і в політичному планах. Прикметно, що деякі вчені (Д. Сталюнас та С. Величенко) визнають термін *часткова асиміляція*.

Показано протиріччя в поглядах самих авторів, оскільки вони пишуть, що “застосовувалися імперські та націоналізовувальні практики, що будували єдину політичну націю”, а далі заперечують себе і називають СРСР “імперією позитивної дії” (П. Блітстайн).

Важливо, що асиміляторської політики часів царської Росії та СРСР зазнали не лише Україна, Білорусь та Казахстан, а й у Грузії, Вірменії, Азербайджані було в корені знищено націоналізм. Асиміляція литовців, наприклад, полягала в традиційній заміні латинських та готичних букв кирилицею в литовській писемності ХІХ століття, яку російська влада пояснювала як збереження від полонізації.

Отже, термінне наповнення журналу “*Ab imperio*” часто не відповідає історичним фактам та є поглибленням інформаційної війни. Термін *позитивна дискримінація* – це оксиморон, бо за час “героїчної побудови комунізму” було винищено понад 10 млн українців (голод, репресії, переселення тощо), що наклалося на різноманітні форми лінгвоциду, тому єдиноправильний термін – *асиміляторська політика*. Відтак спотворення суті ідеологічних термінів у журналі “*Ab imperio*” дає

неправильну оптику для розуміння української ідентичності та духово узалежнює Україну від Москви.

Перспективи використання результатів дослідження полягає в описові української лінгвоперсонології, зіставному аспекті розуміння термінів *нація*, *націоналізм* тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Баберовски Й.* Сталинизм и нация: Советский Союз как многонациональное государство, 1917–1953 / Й. Баберовски // *Ab imperio*. – 2006. – № 1. – С. 177–196.
2. *Бандера С.* Перспективи української революції [Електронний ресурс] / С. Бандера. – Режим доступу : http://mnk.org.ua/media/filer_public/a8/07/a8074b89-8f8b-4a07-bfc7-41aa6e40353a/stepan-bandera-perspektvy-ukrajinskoji-revoljutsiji_.pdf (дата звернення: 6 лютого 2020). 1
3. *Варнавский П.* Советский народ: создание единой идентичности в СССР как конструирование общей памяти (на материале Бурятской АССР) / П. Варнавский // *Ab imperio*. – 2004. – № 4. – С. 239–262.
4. *Долбилов М.* Слова, люди и имперские контексты: дискуссия продолжается / М. Долбилов, Д. Сталюнас // *Ab imperio*. – 2006. – № 1. – С. 359–365.
5. *Іванишин В.* Мова і нація / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич : Відродження, 1994. – 218 с. 2
6. *Лукінюк М. В.* Обережно: міфи! Спроба системного підходу до висвітлення фальшувань історії України / М. В. Лукінюк. – Київ : Видавництво імені Олени Теліги, 2003. – 576 с. 3
7. *Маркедонов С.* От истории к конструированию национальной идентичности (исторические воззрения участников “Вольноказачьего движения”) / С. Маркедонов // *Ab imperio*. – 2001. – № 3. – С. 527–558.
8. *Мельникова Е.* “Сближались народы края, представителем которого являюсь я”: краеведческое движение 1920–1930-х годов и советская национальная политика / Е. Мельникова // *Ab imperio*. – 2012. – № 1. – С. 209–240.
9. *Миллер А.* Руссификации: классифицировать и понять / А. Миллер // *Ab imperio*. – 2002. – № 2. – С. 133–148.
10. *Мильчина В.* Сентиментальный национализм и многообразия русификация (Круглый стол “Национализм в имперской России: идеологические модели и дискурсивные практики”, РГГУ, 24 июня 2002) / В. Мильчина // *Ab imperio*. – 2002. – № 2. С. 533–545.
11. *Паин Э.* Активизация этнического большинства в постсоветской России: ресурсы русского национализма / Э. Паин // *Ab imperio*. – 2003. – № 3. – С. 305–333.
12. *Румянцев С.* Национализм и конструирование карт “исторических территорий”: Обучение национальным историям в странах Южного Кавказа / С. Румянцев // *Ab imperio*. 2010. – № 4. – С. 415–461.
13. *Словник української мови : в 11 тт. / за ред. І. К. Білодіда.* – Київ : Наукова думка, 1973. – Т. 4. – 840 с. 4
14. *Сталюнас Д.* Идентификация, язык и алфавит литовцев в Российской национальной политике 1860-х годов / Д. Сталюнас // *Ab imperio*. – 2005. – № 2. – С. 225–254.
15. *Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. Док. і матеріали / упоряд.: Л. Масенко та ін.* – Київ : Києво-Могилянська акад., 2005. – 399 с. 5

16. *Фаріон І.* Мовна норма: пошук істини [посібник] / І. Фаріон. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2017. – 256 с. 6
17. *Шандра В.* Мова як засіб формування національної ідентичності / В. Шандра // Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання / упоряд. Г. Борjak. – Київ : Кліо, 2015. – С. VII–XXXVII. 7
18. *Штепа П.* Московство: його походження, зміст, форми й історична тяглість / П. Штепа. – Видання четверте. – Дрогобич ; Львів : Відродження, 2003. – 412 с. 8
19. *Штепа П.* Словник чужослів. Знахідки / П. Штепа. – Торонто : Видали Іван Гладун і сини, 1977. – 452 с. 9
20. *Ab imperio* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Ab_Imperio (дата звернення: 6 лютого 2020). 10
21. Blitstein P. A. Nation and Empire in Soviet History, 1917–1953 / P. A. Blitstein // *Ab imperio*. – 2006. – № 1. – С. 197–219.
22. Velychenko S. Ukrainian Anticolonialist Thought in Comparative Perspective. A Preliminary Overview / S. Velychenko // *Ab imperio*. – 2012. – № 4. – С. 339–371.

REFERENCES

1. Baberovsky, Y. (2006). Stalynizm y natsiya: Sovetskyi Soiuz kak mnohonatsionalnoe gosudarstvo, 1917–1953. *Ab imperio*, № 1, 177–196.
2. Bandera, S. (1998). Perspektivy ukrainskoi revoliutsii. Retrieved from http://mnk.org.ua/media/filer_public/a8/07/a8074b89-8f8b-4a07-bfc7-41aa6e40353a/stepan-bandera-perspektivy-ukrajinskoji-revolutsiji.pdf (accessed February 6, 2020).
3. Varnavskyi, P. (2004). Sovetskyi narod: sozdanye edynoi ydentychnosti v SSSR kak konstruirovanye obshchei pamiaty (na materyale Buriatskoi ASSR). *Ab imperio*, № 4, 239–262.
4. Dolbylov, M, Staliunas, D. (2006). Slova, liudy y ymperskye konteksty: diskussiya prodolzhaetsia. *Ab imperio*, № 1, 359–365.
5. Ivanyshyn, V., Radevych-Vynnytskyi, Ya. (1994). Mova i natsiia. Drohobych: Vidrodzhennia.
6. Lukiniuk, M. V. (2003). Oberezhno: mify! Sproba systemnoho pidkhotu do vysvitlennia falshuvan istorii Ukrainy. Kyiv: Vydavnytstvo imeni Oleny Telihi.
7. Markedonov, S. (2001). Ot ystoryy k konstruirovaniyu natsionalnoi ydentychnosti (ystorycheskye vozzreniya uchastnykov “Volnokazachego dvyzheniya”). *Ab imperio*, № 3, 527–558.
8. Melnykova, E. (2012). “Sblyzhalys narody kraia, predstavitelem kotorogo yavliaiysya ya”: kraevedcheskoe dvyzhenie 1920–1930-kh godov y sovetskaiia natsionalnaia polityka. *Ab imperio*, № 1, 209–240.
9. Myller, A. (2002). Russyfykatsyy: klassyfytsirovat y poniat. *Ab imperio*, № 2, 133–148.
10. Mylchyna, V. (2002). Sentymentalnyi natsionalizm y mnohoobraznyi rusyfykatsiya (Kuhlyi stol “Natsionalizm v ymperskoi Rossyi: ydeolohycheskye modely y diskursyvnye praktyky”, RHHU, 24 yunია 2002). *Ab imperio*, № 2, 533–545.
11. Payn, E. (2003). Aktyvyzatsiya etnycheskoho bolshynstva v postsovetskoi Rossyi: resursy russkoho natsionalyzma. *Ab imperio*, № 3, 305–333.

12. Rumiantsev, S. (2010). Natsyonalizm y konstruyovanye kart "ystorycheskykh terrytori": Obuchenye natsyonalnym ystoryiam v stranakh Yuzhnoho Kavkaza. *Ab imperio*, № 4, S. 415–461.
13. Slovyk ukrainskoi movy: v 11 tt. (1973) / AN URSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. Kyiv: Naukova dumka.
14. Staliunas, D. (2005). Ydentyfikatsiya, yazyk y alfavyt lytovtsev v Rossyiskoi natsyonalnoi polytyke 1860-kh hodov. *Ab imperio*, № 2, 225–254.
15. Masenko, L. (Ed.). (2005). Ukrainska mova u XX storichchi: istoriia lnhvotsydu. Dokumenty i materialy. Kyiv: Vyd. dim "Kyievo-Mohylianska akad."
16. Farion, I. (2017). Movna norma: poshuk istyny [posibnyk]. Ivano-Frankivsk: Misto NV.
17. Shandra, V. (2015). Mova yak zasib formuvannia natsionalnoi identychnosti // Ukrainska identychnist i movne pytannia v Rosiiskii imperii: sprobа derzhavnoho rehuliuвання / Uporiad. H. Boriak. Kyiv: Klio.
18. Shtepa, P. (2003). Moskovstvo: yoho pokhodzhennia, zmist, formy y istorychna tiahlist. Vydannia chetverte. Drohobych; Lviv: Vidrodzhennia.
19. Shtepa, P. (1977). Slovyk chuzhosliv. Znadibky. Toronto: Vydaly Ivan Hladun i syny.
20. Ab imperio. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/Ab_Imperio (accessed February 6, 2020).
21. Blitstein, P. A. (2006). Nation and Empire in Soviet History, 1917–1953. *Ab imperio*, № 1, 197–219.
22. Velychenko, S. (2012). Ukrainian Anticolonialist Thought in Comparative Perspective. A Preliminary Overview. *Ab imperio*, № 4, 339–371.

Стаття надійшла до редколегії 10. 02. 2020

доопрацьована 01. 03. 2020

прийнята до друку 07. 03. 2020

CHANGING OF DEFINITIONS: ASSIMILATION OR POSITIVE DISCRIMINATION POLICIES

Mykytyuk Oksana

Lviv Polytechnic National University
The Department of Ukrainian Language
2/4, Karpinskoho Str., Lviv, Ukraine, 79013,
phone: (0 322) 258 26 75
e-mail: MykytyukStek@ukr.net

The article is devoted to the consideration of the Ukrainian issue on the pages of the magazine "Ab imperio" and the analysis of the terms *Assimilationary Policy* and *Positive Discrimination Policy*. The basis of the work is a contrastive method of research, which allows finding out the difference between the Ukrainian-centric and Russian-centric positions regarding the determinant terms.

It has been proved that such core tokens as *discrimination* (deprivation of rights by a certain part of people) and *empire* (one of the values is a state that has colonies) are mostly used by the authors of the Russian-centric magazine "Ab imperio" with a positive connotation. It is argued that

the terms *Policy of Positive Discrimination (positive action)* (authors – T. Martin, S. Rumyantsev) and *Empire of Positive Action* (author – P. Blitstein) are oxymora, that is, a combination of unrelated, such as *happy murder* or *happy slavery*. The term *Assimilation* is an analogy, so the only possible term for the policy of the USSR is an *Assimilationary Policy* that was designed to create a “single Soviet people”. It was the assimilationary policy that was dominant both in linguistic (similarity of vocabulary, similarity of the spelling system), and in political terms (Famishment 1932–1933 organized, resettlement of Ukrainians to non-Ukrainian territories, mass exchange of specialists, mixed marriages, Russian schools, etc.). It is noteworthy that some scholars (D. Staliunas and S. Velychenko) submit the term *Partial Assimilation*. Not only Ukraine, Belarus, Kazakhstan, and Lithuania, but also Georgia, Armenia, and Azerbaijan, where their nationalism was completely destroyed, have undergone an assimilationary language policy of Tsarist Russia and the USSR.

Thus, the distortion of the essence of the defining terms in the magazine “Ab imperio” destroys the synodic sentiments of Ukrainians, forms a misunderstanding of Ukrainian identity, culturally and ideologically makes Ukraine dependent from Moscow.

Keywords: term, Policy of Positive Discrimination, Assimilationary Policy, magazine “Ab imperio”, Soviet policy.